

Список використаної літератури

1. Капранов Я., Шелевер О., Кушнір Л. Формування мотивації здобувачів освіти до фахового самовдосконалення в умовах дистанційного навчання. *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2022. Вип.5. Т.1 С. 323–328. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/58_2022/part_1/50.pdf (дата звернення: 25.05.2023).
2. Морзе Н. В., Кочарян А. Б. Модель стандарту ІКТ-компетентності викладачів університету в контексті підвищення якості освіти. *Information Technologies and Learning Tools*. 2014. Т. 43, № 5. С. 27–39. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v43i5.1132> (дата звернення: 25.05.2023).
3. Остапчук Д., Мирончук Н.М. Інтерактивні методи навчання у вищих навчальних закладах. *Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук*. С. 140–143.

*Марія Скільська,
викладач, голова циклової комісії
інформаційної справи і природничих та суспільних дисциплін,
Тернопільський фаховий коледж
Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»,
м. Тернопіль, Україна*

МІСЦЕ І РОЛЬ ЖУРНАЛІСТИКИ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

З розвитком цивілізації, впровадження європейських стандартів, ми звикли до терміну «інклюзивне суспільство». Утім, чомусь здебільшого ототожнюємо його з поняттям інтеграції у соціум осіб з інвалідністю. Це не зовсім вірно, бо усі ми різні не лише за станом здоров'я, нозологією чи зовнішнім виглядом, а й за соціальним статусом, віковими ознаками, майновим станом, релігійними переконаннями, статтю, кольором шкіри, рівнем розвитку і т.п. Адже, людське розмаїття складається не тільки з молодих, здорових, заможних і всесильних. З нами знаходяться соціально незахищені люди, багатодітні родини або родини, які опинились у скрутному матеріальному становищі, самотні престарілі, і навіть безхатченки. Усі разом ми складаємо інклюзивне суспільство.

Є люди, які у зв'язку з військовими діями стали вимушеними переселенцями. Є діти, які з тих чи інших причин опинилися без батьківської опіки. А ще населяє нашу країну низка національностей і народностей, які різняться своїми звичаями і самобутністю. Приміром, роми традиційно ведуть кочовий спосіб життя, але вони є членами нашого суспільства і треба бачити й підтримувати в них те, що збагачує нашу культуру і побут. Треба сприймати їх такими, які вони є. Бо усі вищезазначені категорії населення – це усі рівноправні члени нашого різноманітного інклюзивного суспільства.

Вагома роль у створенні умов для розвитку та самореалізації кожної особистості як громадянина, формуванні нового покоління відводиться саме журналістиці, яка по праву вважається четвертою владою в державі.

Нові можливості ЗМІ та інформаційних технологій, зокрема Інтернету, значно розширюють зону розвитку кожної людини.

Журналістика є не лише потужною інформаційною зброєю в протиборстві з ворожою пропагандою, а й ефективним механізмом всебічної підтримки і об'єднання членів багатогранного соціуму, незалежно від етнічних, мовних, релігійних чи інших

особливостей. Журналістика інформує, зближує, виховує та оперативно впливає на усі суспільні процеси.

У зв'язку з російською агресією перед українською журналістикою, як важливою дієвою структурою нашої держави, постали нові виклики і дилеми. Важливим завданнями журналістики є формування активної громадянської позиції, почуття національно-патріотичного обов'язку, національної правосвідомості, відповідальності перед суспільством. Поряд з цим в полі зору журналістів мають бути інтереси малозабезпечених верств населення, які опинилися в скрутні через військові дії, переселенців, учасників бойових дій і їх сімей, які потребують уваги і підтримки. Висвітлення реальних подій на фронті, підкреслення героїзму наших воїнів-захисників, добровольців, волонтерів – це велике поле діяльності журналістів.

Військові дії, поранення і травми, значно збільшили чисельність людей з інвалідністю. До них має бути особливе ставлення і тут теж значна роль відводиться журналістиці.

Для більшості осіб з обмеженими можливостями журналістика – найдоступніша форма морально-психологічної підтримки, просвіти, культури, соціалізації, спілкування, пізнання й сприйняття навколишнього середовища.

Поряд з пріоритетними положеннями щодо засвоєння знань, умінь, навичок, постали не менш пріоритетні завдання – розвиток особистості, формування поваги до кожної людини, незалежно від її статусу і фізичних можливостей. Однозначно, прерогатива у вирішенні таких завдань покладається на журналістику. А починається процес формування нового погляду на людські цінності саме з навчання на факультеті журналістики. Тому, так важливо з перших днів навчання цієї спеціальності прищеплювати майбутнім журналістам розуміння важливості сприйняття суспільством людей з інвалідністю, коректного ставлення до різних суспільних груп населення, їх значимості для суспільства.

Створення розвиваючого освітнього інформаційного середовища на основі широкого діапазону інформаційно-освітніх ресурсів (інтернету, ЗМІ, різновидів друкованої продукції), розкриває нові можливості для вирішення цього завдання. В цих умовах медіаосвіта, як розвиток медіакомпетентності молоді, забезпечує рівні можливості цілеспрямованого, розумного і адекватного використання інформаційних ресурсів, стає ключовим завданням інклюзивної освіти.

Взаємовідносини у суспільстві і ставлення до людей з інвалідністю формуються у значній мірі залежно від частоти та форми їх представлення в ЗМІ. У наш час попри те, що є програми, присвячені тематиці інвалідності, люди з інвалідністю рідко з'являються у загально-тематичних програмах. Ще рідше вони виступають експертами у питаннях, які не пов'язані з інвалідністю.

Зі студентської парти майбутні журналісти повинні з'ясувати для себе певні істини ціннісних орієнтацій: люди з інвалідністю – такі, як і ми, вони заслуговують поваги, а не жалю, адже кожен з них – особистість і рівноправний член нашого суспільства. Студенти журналістики, на мою думку, мають з перших років навчання вчитися розвінчувати моделі загальноприйнятого суспільного сприйняття інвалідності. Одна з них, чи не найпоширеніша в Україні, благодійна: усі люди з інвалідністю потребують опіки, неспроможні до самостійного життя і їм треба допомогти. Відповідно до цієї моделі журналісти у сучасних медіа поширюють жалісні матеріали. У такому випадку ми бачимо не людину як особистість, а сприймаємо її крізь інвалідність.

Медійникам слід уникати такого висвітлення, яке зводить опис людини до однієї характеристики – її інвалідності та заважає побачити індивіда. У сучасних медіа-засобах людей з інвалідністю нерідко зображають, як окрему касту: їх або жаліють, або надмірно героїзують.

Ще півстоліття тому людину з інвалідністю найчастіше сприймали, як немічного, безпорадного, безнадійного, неприємного, залежного від інших та й взагалі – як об'єкт благодійництва і пожертв. Проте, відтоді, коли вони почали з'являтися на екранах і шпальтах видань та заявляти свої права, їх стали сприймати як повноцінну частину суспільства з правом на освіту, працю тощо.

Медіа першими заявили, що «інвалідами» роблять людей саме наступні бар'єри: ментальні – стереотипи й судження щодо даних людей, інституційні бар'єри, пов'язані із законами та політикою, економічні бар'єри, а також бар'єри навколишнього середовища, такі як фізична недоступність, обмеження в інформації та комунікації. Бар'єри породжують дискримінацію, виключають із суспільного життя та ставлять осіб з інвалідністю у становище, що принижує їхню гідність. Головний внесок, який повинні зробити журналісти майбутнього у справу широкого залучення людей з обмеженими можливостями у суспільство – це долати і руйнувати усі бар'єрні стереотипи.

ЗМІ мають показувати людей з інвалідністю, як активних учасників сімейного, громадського та політичного життя і наголошувати на тому, що усунення бар'єрів та задоволення потреб людей з інвалідністю служить інтересам усього суспільства. Слід зображувати людей з інвалідністю, як звичайних людей, часто з активною позицією. Вони – поруч з нами: вчать, відпочивають, займаються улюбленими справами. Серед них – наші ровесники, однокурсники і одногрупники.

Журналістиці відводиться велика роль як засобу комунікації та формування культурних цінностей людини. Характером і спрямованістю своєї продукції вона впливає на суспільство і визначає стан національної самосвідомості та культури. Відображаючи реальність суспільних відносин, в основі яких лежать певні норми та ідеали діяльності й поведінки, медіа тим самим вносять істотний внесок у формування високих моральних цінностей в соціокультурному просторі. Від журналістики залежить майбутнє інтеграції людей з особливими потребами у суспільство. Немає інваліда. Є людина.

Медіаінформаційний вплив відіграє важливу роль у соціальній адаптації людей різних категорій. ЗМІ покликані формувати суспільну повагу до кожного члена суспільства. Сприйняття соціумом різноманітних груп населення як повноправних членів суспільства – одне з найактуальніших завдань сьогодення. Журналістика майбутнього допоможе подолати стереотипи. Вона має сприяти повній інтеграції усіх членів суспільства в наше інклюзивне середовище. Усі ми різні, та права в нас рівні.

Список використаної літератури

1. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
2. Малишевська І. Гуманістична парадигма інклюзивної освіти. *Вісник Черкаського університету*, 2016. № 3. С. 118-123.